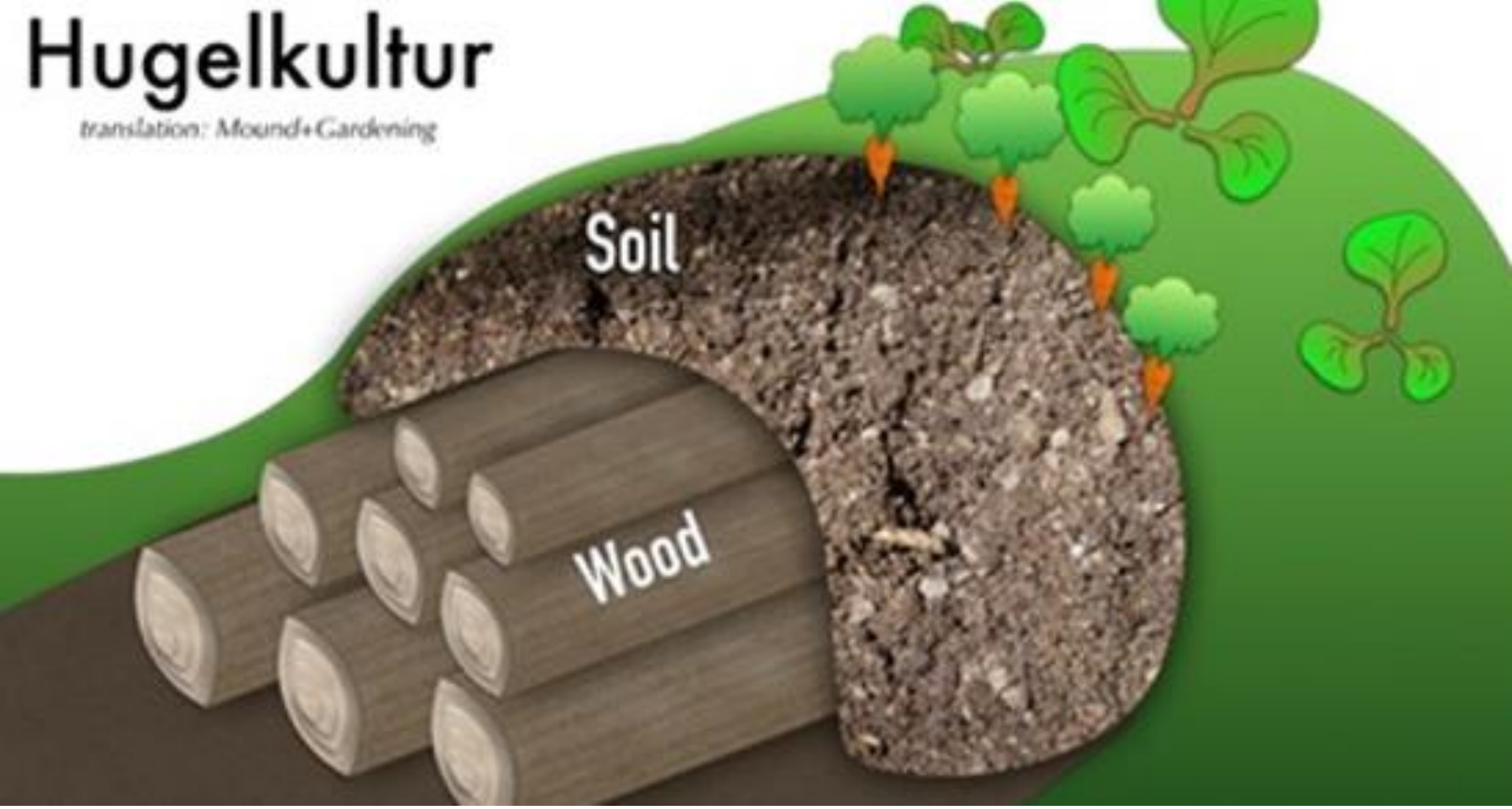

Hugelbed – Urbant landbruk

27.04.2022 Annebeth Bakker, Parkforvalter

Hamar kommune

Hugelbed er del av Permakultuur

- Hva er permakultuur?
- Permakultur er bærekraft i praksis
- Permakultur ble teoretisert av Bill Mollison og David Holmgren i Australia på 1970-tallet.
- Det startet med systemer for bærekraftig landbruk.
- Ordet permakultur kommer nettopp av «permanent agriculture». Senere har flere erstattet dette med «permanent kultur» fordi permakultur er mye mer enn matproduksjon.
- Målet er å skape lokale, stabile og produktive systemer som forsyner oss med det vi behøver, i balanse med naturen.

Hugelbed er del av Permakultuur

- Permakultur kan sies å være både en metode, en bevegelse og en filosofi.
- Permakulturens byggestener er tre etiske prinsipper og 12 designprinsipper.
- De etiske prinsippene er omsorg for jordkloden, omsorg for mennesker og rettferdig fordeling.
- Designsystemet med de 12 prinsippene kan brukes på alt fra planlegging og etablering av små kjøkkenhager, til bolig-/byplanlegging eller til å planlegge et sykehjem.
- Målet er å skape lokale, stabile og produktive systemer som forsyner oss med det vi behøver, i balanse med naturen.

De 12 prinsippene

- **1. Observer og samhandle –** *Beauty is in the eye of the beholder*
- **2. Fang og lagre energi –** *Make hay while the sun shines*
- **3. Oppnå avkastning –** *You can't work on an empty stomack*
- **4. Bruk selvregulering og godta tilbakemeldinger-** *The sins of the fathers are visited by the children unto the seventh generation*
- **5. Bruk og verdsett fornybare ressurser og tjenester** *– Let nature take it's course*

De 12 prinsippene

- **6. Ikke skap avfall –** *A stitch in time saves nine*
- **7. Design fra mønstre til detaljer –** *Can't see the wood for the trees*
- **8. Integrer i stedet for å segregere –** *Many hands make light work*
- **9. Bruk små og sakte løsninger –** *The bigger they are the harder they fall. Slow and steady wins the race.*
- **10. Bruk og verdsett mangfold –** *Don't put all your eggs in one basket*

De 12 prinsippene

- **11. Bruk kanter og verdsett marginalene –** *Don't think you are on the right track just because it is a well-beaten path*
- **12. Bruk og svar på endring kreativt –** *Vision is not seeing things as they are but as they will be*

- **Permakultur har blitt en stor og raskt voksende bevegelse**
- **Mer info om permakultur finnes her: https://www.permakultur.no/**

Hugelkultur – dyrk klimasmart i hugelbed

- Hugel betyr «haug» på tysk og en hugelbed er nettopp det; en ganske genial haug som det er perfekt å dyrke i.
- Ved og greiner utgjør bunnen i denne haugen, og mens de brytes ned gir de plantene langsiktig næring.
- Under komposteringen gagnes mikroliv som for eksempel nedbrytende sopp, meitemark og insekter – noe som frigjør næringsstoffer til plantene – og smålivet genererer varme slik at dyrkingsklimaet blir jevnere.
- Dyrkingen vannbesparende da det forfalne treet fungerer som et vannreservoar. Derfor er metoden ekstra praktisk i tørre områder eller gjennom perioder med tørke.

Hvordan lager jeg en hugelkultur?

- Det finnes ulike varianter av hugelbed, men alle bygges på en base med grove greiner.

Hvordan lager jeg en hugelkultur?

- Trematerialet legges på kartong eller i en nedgravd renne for å hindre ugress, cirka 40 centimeter dyp. Ovenpå legges finere kvister.

Hvordan lager jeg en hugelkultur?

- Deretter legges et tykkere lag av organisk materiale som kompost, gamle planter, løv, gressklipp, halm, vegetabilske matrester, stallgjødsel eller lignende – litt avhengig av hva som er tilgjengelig. Du kan også legge på den jorden du gravde ut tidligere

Hvordan lager jeg en hugelkultur?

- Helt øverst legges et 5-10 centimeters dypt lag av matjord. Tanken er at de underliggende lagene skal ha råtnet litt når planterøttene endelig når dem.

Hvordan lager jeg en hugelkultur?

- For å holde nedbrytningen i gang bør du innimellom legge på et nytt organisk materiale, for eksempel kompost, gress, løv eller lignende.

Hvilke treslag fungerer best?

- Du kan bruke materialer fra mange ulike sorters trær, men barrtrær bør anvendes med måte ettersom det gjør jorden sur.
- Eple, ask, poppel, eik, selje og lønn er eksempler på treslag som egner seg godt.
- Benytter du adskilte treslag i ulike nedbrytningsstadier får du en jevn og lang næringstilførsel.

Hvilke treslag fungerer best?

- Jo grovere trematerialе du bruker, desto lengre holder bedet seg. Om du benytter ferskt tre vil det det gå med en hel del nitrogen i nedbrytningsprosessen den første tiden, som gjør at du må kompensere gjennom å gjødsle mer.
- Sedertre, robinia, svarte kirsebær, svart valnøtt og behandlet tre bør unngås helt, da de inneholder stoffer som kan påvirke andre planter negativt.

Formen på dyrkingen

- Et hugelbed skal ha en helling, slik at regnvannet kan renne ned langs sidene før det når kjernen.
- Ellers finnes det ingen regler for hvordan bedet skal være formet; den kan være både rett, slyngeformet, langt eller kort.
- En bredde på omtrent 120 cm er praktisk – da når du nemlig plantene på begge sider når du jobber.

Plassering

- Ettersom bedet blir som best etter et par år med nedbrytning, er det viktig at det ikke flyttes – tenk derfor nøye gjennom plasseringen.
- Best blir det om bedet ligger i sol, slik at ingen av sidene ligger i konstant skygge.
- Sørg også for at bedet ikke havner i en grop der det kan bli oversvømt.

En god hugelkultur tar sin tid

- Tålmodighet er en dyd, og dette gjelder også når man skal lage et hugelbed.
- Ikke bli skuffet om dyrkingen ikke gir maksimal avling de første årene – akkurat som med dekkdyrking kan det ta litt tid før forholdene blir de rette, det vil si til nedbrytningen har kommet et stykke på vei og mikrolivet har etablert seg.
- Men da gir hugelbedet mye tilbake.
- Du slipper en hel del vanning og gjødsling, og plantene stortrives.
- I tillegg gagner du mengdevis av nyttig mikroliv som vil hjelpe deg med en bekymringsfri dyrking i lang tid fremover.

Triangelen Mathage

- Kommunalt prosjekt
- Mål om å dyrke i fellesskap, lage en møteplass
- Skal utvikles over flere år, usikkert hva som er optimal driftsform og samarbeidspartnere
- Startet som et ønske om å aktivisere byrom – før Hamar hadde etablert en satsning innen urbant landbruk
- Kan fungere som utstillingsvindu og eksempelhage

TRIANGELEN
MATHAGE
I HAMAR

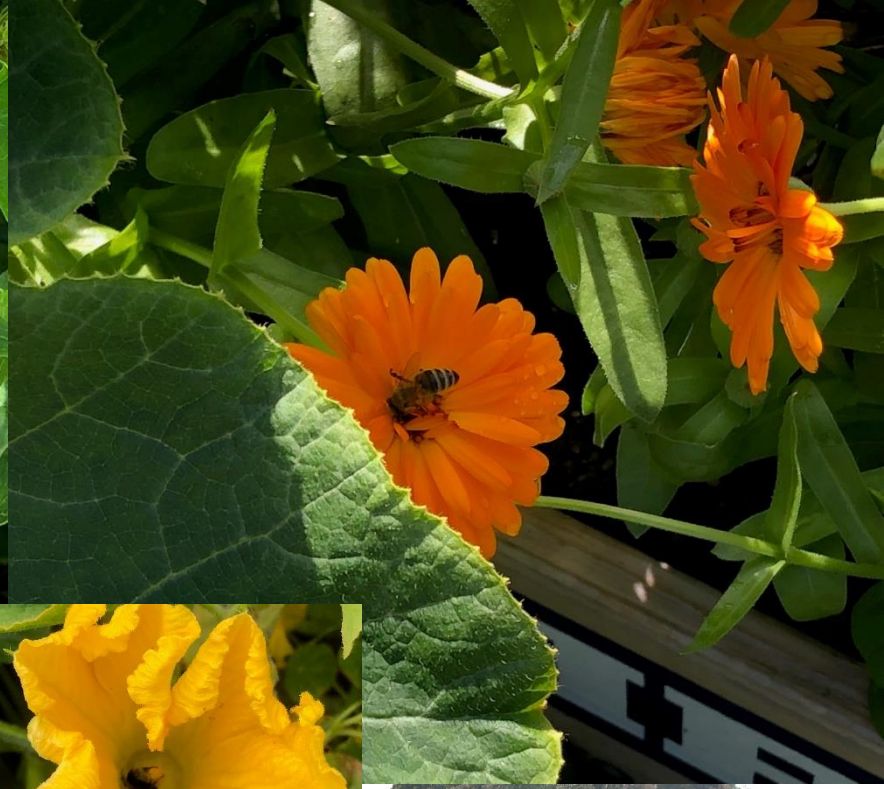

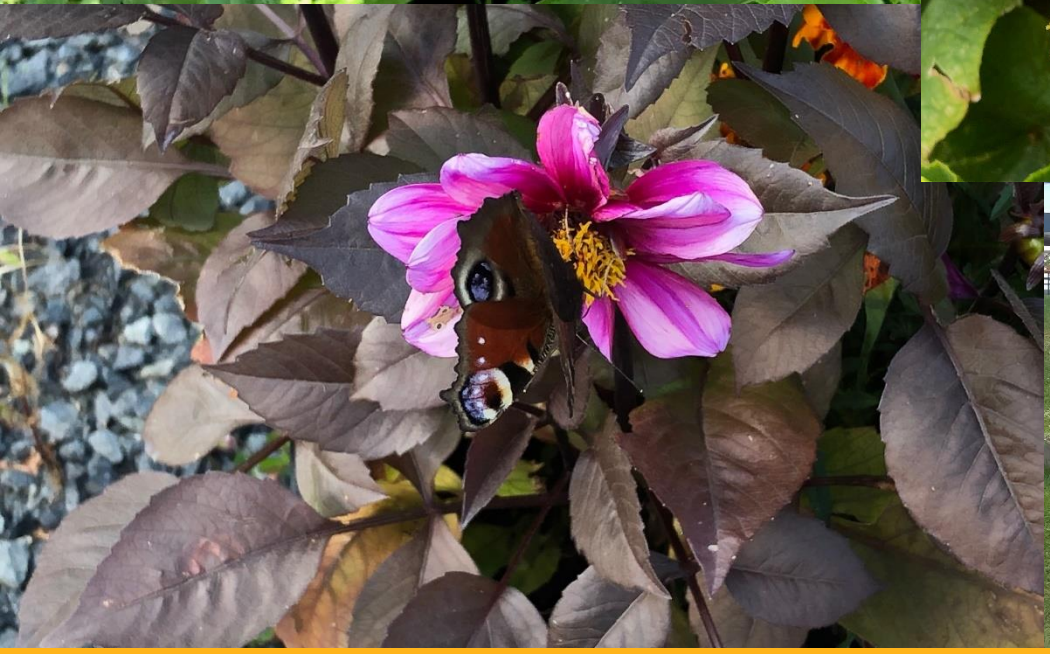

Pollenstasjon

- Matparken i Triangelen er en del av det
- Strandgateparken med staudebedet
- Labyrinten
- Eng område i Strandgateparken
- Og 3 til

Pollenstasjon

Urbane bier

- Bikuber på taket av Kulturhuset, i Triangelparken og på taket av Victoriakvartalet
- Bikuber delvis i glass
- Weboverføring fra «livet i kuben»
- Produserer Hamarhonning
- Undervisning, foredrag
- https://www.facebook.com/urbanebierhamar/

URBANE BIER I HAMAR

Triangelen Mathage

- Vil du være en del av prosjektet da kan du melde deg. Gjør det gjerne på e-post med navn, e-post adresse og hvor du bor og telefon nummer. Trenger ikke å vite gata men by.
- Annebeth.bakker@hamar.kommune.no

- **Takk for opmerksomhet!!**

TRIANGELEN
MATHAGE
I HAMAR